

REZUMAT

Nevoile de consum pentru produsele agricole și agroalimentare evoluează odată cu dezvoltarea economico-socială.

Asigurarea unor norme optime de consum alimentar constituie o problemă deosebit de dificilă, ca urmare a influențelor diferiților factori, între care diversitatea și mobilitatea nevoilor de consum, cât și marea varietate a posibilităților de satisfacere a acestora.

Pentru a **concura pe piețele externe** cu oferte competitive, întreprinderile agroalimentare românești, trebuie să-și dezvolte elementele noii competitivități (mărci, inovații de marketing, aport de servicii, adaptare la piața unică, eforturi importante pentru investiții, etc.) și să se adapteze la standardele de calitate în materie de producție și comercializare.

Lipsa de competitivitate din sectorul cerealelor are ca efect reorientarea fermierilor către alte activități ale economiei și migrarea forței de muncă din mediul rural în cel urban.

Cercetările propuse în teza de doctorat abordează câteva căi de revitalizare și îmbunătățire a performanței în cadrul sectorului cerealier, prin implementarea unor strategii de dezvoltare a acestui sector în județul Iași, în vederea asigurării nevoilor de consum locale și a disponibilităților pentru piața internă.

Obiectivele cercetării au vizat:

- ∅ realizarea cercetărilor privind aspectele ce caracterizează sectorul cerealelor boabe în perspectiva integrării în U.E.;
- ∅ analiza condițiilor climatice și social – economice ale județului Iași;
- ∅ cercetări privind zonalitatea și repartizarea teritorială a culturii cerealelor boabe în județul Iași
- ∅ analiza rezultatelor de producție din sectorul cerealelor boabe în județul Iași în perioada 2001-2008;

- ⌘ cercetarea nevoilor de consum, a cererii de consum și consumului populației județului Iași la cereale boabe;
- ⌘ optimizarea structurii cerealelor boabe în județul Iași;
- ⌘ elaborarea unor strategii privind piața și distribuția cerealelor boabe în județul Iași, în funcție de dimensiunea exploatației agricole;
- ⌘ identificarea unor strategii de aprovizionare cu grâu a populației municipiului Iași, în funcție de destinația acestuia, pentru diminuarea cheltuielilor ocazionate de transportul și depozitarea grâului.

Metodologia de cercetare utilizată în cadrul tezei a cuprins următoarele aspecte:

- ⌘ culegerea informațiilor pentru alcătuirea bazei de date tehnice și economico-financiare;
- ⌘ prelucrarea informațiilor;
- ⌘ analiza și interpretarea datelor (rezultatelor);
- ⌘ formularea concluziilor și a recomandărilor.

În prima parte a tezei s-a realizat o sinteză a cercetărilor cu privire la aspectele ce caracterizează asigurarea nevoilor de consum la cereale boabe ale României și a disponibilităților pentru export, în perspectiva integrării în Uniunea Europeană.

Majoritatea țărilor și-au dezvoltat reprezentări grafice ale recomandărilor alimentare pentru a ilustra proporția diferitelor alimente cu caracteristici similare care trebuie incluse într-o dietă echilibrată.

Reprezentările grafice împart alimentele în două grupe: alimente de origine vegetală (cereale, care asigură organismului fibre și sunt o sursă de energie fără grăsimi, fructe și legume, importante pentru aportul de vitamina C și alte microelemente) și alimente de origine animală (carne, pește, ouă, lapte).

Recomandări comune presupun a mânca multe fructe, legume și carbohidrați complecși și a alege alimentele care sunt mai scăzute în grăsimi saturate, sare și zahăr. Utilizarea grupelor de alimente, la fel ca în piramidele alimentare, asigură includerea tuturor produselor alimentare de bază și dă mesaje pozitive despre ceea ce ar trebui să mâncăm, precum și unele informații de calificare pentru a evita să mâncăm prea mult din anumite alimente.

Oferta de cereale boabe este dispersată și cantitativ neregulată.

Volumul producției depinde pe de o parte de tehnica de dotare, iar pe de altă parte de

condițiile climatice și biologice care sunt aleatorii, imprimând acestor piețe a produselor de bază din agricultură, un caracter extrem de mobil. Oferta cantitativă a unui produs pe piața de desfacere depinde, în primul rând, de beneficiul pe care-l va realiza întreprinzătorul.

Nivelul și structura consumului alimentar depinde, de cadrul general al politicilor macroeconomice, care influențează comportamentul de consum alimentar al populației, cum ar fi politica veniturilor, politica monetară, politicile de asistență socială etc.

În afara de factorii de natura economică, consumul alimentar al populației depinde de: variabilele demografice (nivelul de instruire, structura pe vârste a populației și gradul de îmbătrânire, rata de ocupare a populației, etc.), variabilele sociale (gradul de urbanizare, infrastructura zonei rurale, diversificarea ocupațională, accesul la informație, etc.), alte variabile (localizare geografică, apartenența religioasă, obiceiuri alimentare, factori psihologici legați de gusturi și preferințe individuale).

Grâul este un produs de bază în consumul alimentar uman, îndeosebi în România, unde consumul de cereale și produse din cereale este mai ridicat decât media europeană. De exemplu, în anul 2007, consumul de cereale în România a fost de 206,9 kg/locuitor, față de 117,4 kg/locuitor în Uniunea Europeană.

Funcționarea pieței naționale a cerealelor și a produselor procesate din cereale este reglementată, în principal, de OUG nr. 12/2006 pentru stabilirea unor măsuri de reglementare a pieței pe filiera cerealelor și a produselor procesate din cereale, aprobată cu modificări de Legea nr. 225/200634.

Sistemul informatic al pieței pe filiera cerealelor se organizează în condițiile legii de către Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, în colaborare cu Consiliul cereale și produse procesate.

Procesarea cerealelor se realizează cu respectarea cerințelor pentru asigurarea protecției sănătății publice și a intereselor consumatorilor în ceea ce privește alimentele și hrana pentru animale.

Prețul pe piață al cerealelor se stabilește în mod liber prin negociere între partenerii de pe filieră.

În situația în care condițiile pieței o impun, Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, prin Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, aplică mecanismul de intervenție pe piață pentru cereale, în condițiile legii.

După producțiile record de peste 680 milioane de tone în 2008/09, la nivel global producția de grâu se va diminua cu 10 (FAPRI) până la 20 (OECD - FAO) milioane de tone în 2009/10, aceste producții rămânând totuși pe locul al doilea loc dintre cele mai mari producții obținute din istorie.

Suprafața cultivată cu grâu va crește cu 1,2 milioane de hectare în 2009/10 pentru a ajunge la 225.2 milioane de hectare. Pentru viitor, suprafața cultivată cu grâu se va stabili la aproximativ 223 milioane de hectare.

Producția mondială de grâu este previzionată că va crește la peste 715 milioane de tone în 2018/19, conform datelor FAPRI.

FAPRI previzionează că consumul de grâu va crește cu 0,9% anual, ajungând la 714 milioane de tone în 2018/19, pe măsură ce crește cererea mondială de produse alimentare și mai mult, o parte din grâu va fi utilizat pentru producerea de etanol

După o creștere record în 2007/08 la peste 160 de milioane de hectare, suprafața cultivată cu porumb pe plan mondial a scăzut cu 2% în 2008/09 (mai ales în SUA), dar, din cauza randamentelor mai bune, producția a fost menținută la nivelul de 791 milioane de tone. Potrivit FAPRI, creșterea randamentului, împreună cu creșteri ale suprafețelor cultivate în SUA și China, ar trebui să ridice producția de porumb la peste 900 de milioane de tone până în 2019.

În UE, în 2008, recolta de cereale a ajuns la circa 312 milioane tone, în comparație cu 258 milioane tone în 2007/2008, datorită creșterii semnificative a suprafeței cultivate și randamentelor superioare obținute datorită condițiilor naturale favorabile.

Producția de cereale în UE, se estimează că va scădea ușor în următorii câțiva ani înainte de a crește pe termen mediu și de a ajunge mai sus, la cca. 300 milioane tone până în 2015. Consumul intern de cereale este de asemenea previzionat a se menține în creștere pe termen mediu, în principal determinat de creșterea rapidă a utilizării bioetanolului, care este de așteptat să se dubleze în următorii șase ani și să ajungă până la 20 milioane tone până în 2015.

În România, suprafața cultivată cu cereale a scăzut în perioada 2001-2008, în medie cu cca. 20%. Cele mai mari producții s-au înregistrat în anii cu condiții meteorologice favorabile (2001, 2004, 2005 și 2008). România obține cca. 2,7 % din producția totală de grâu a Uniunii Europene, 2,2 % din producția totală de orz și 13,3 % din producția totală de porumb.

În țările dezvoltate, distribuția produselor agricole și alimentare se realizează prin canale specifice. Acest sistem acoperă teritoriul național, produsele fiind transportate în căutarea unei

piețe profitabile.

În România valorificarea cerealelor, se face prin S.C. COMCEREAL S.A., Agenția Națională a Produselor Agricole R.A., precum și alți agenți economici, imediat după recoltare sau după o prealabilă conservare.

În circuitul de distribuție și valorificare a cerealelor boabe se interpun mai multe etape, și anume: recepția, depozitarea și condiționarea, compartimentarea pe destinații (consum alimentar, furaje, procesare industrială, export etc.), pregătirea pentru livrare și livrarea propriu-zisă.

Consumatorii acordă o valoare mai ridicată calității produselor agricole și agroalimentare, astfel încât prețul acestora nu mai este un factor determinant al alegerii consumatorului.

Principiul comun pe care se sprijină orice politică în domeniul calității, este cel al prevenirii erorilor de fabricație. Înlocuirea identificării insucceselor cu o strategie de prevenire, trebuie să înceapă de la materiile prime, să continue cu precesul de fabricație, cu comercializarea produselor și să se finalizeze prin feed-back-ul urmăririi produselor în consum.

Partea a II – a a tezei de doctorat intitulată “*Rezultate obținute și interpretarea acestora*” cuprinde următoarele:

⌘ **studiul condițiile naturale și social economice ale zonei cercetate**

În cadrul acestui capitol se sunt prezentate: zonalitatea și repartizarea teritorială a culturii cerealelor boabe în județul Iași, analiza legăturii dintre zonare și repartizarea teritorială pe microzone ale județului Iași, analiza condițiilor naturale cu referite la temperatura aerului, îngheț, umiditatea relativă a aerului, nebulozitatea și durata de strălucire a soarelui, precipitațiile atmosferice, rețeaua hidrografică și hidrologică, principalele tipuri de sol, populația și forța de muncă.

⌘ **studiul principalilor indicatori tehnico - economici privind evoluția cultivării cerealelor boabe în județul Iași, în perioada 2001-2008**

În capitolul 4 s-au analizat principalii indicatori, dintre care enumerăm: structura fondului funciar pe categorii de folosință și forme de proprietate, structura terenului arabil pe grupe de culturi și forme de proprietate, structura suprafeței cultivate cu cereale boabe, pe specii și forme de proprietate, evoluția producției medii la hectar și a producției totale la principalele specii de cereale boabe, destinația producției de cereale boabe, rezultate economice (costul de producție și prețul de vânzare, veniturile totale pe hectar, marja brută, profitul și rata rentabilității, pragul minim de rentabilitate).

⌘ strategii privind dezvoltarea producției de cereale boabe în județul Iași, în vederea asigurării nevoilor de consum locale și a disponibilităților pentru piața internă

În prima parte a capitolului 5, sunt prezentate câteva aspecte teoretice privind nevoile și cererea de consum la cereale boabe.

Cercetarea nevoilor de consum și a cererii de consum s-a realizat cu ajutorul *metodei directe*, pe baza unui sondaj statistic cu chestionar scris.

Eșantionul a cuprins 137 de subiecți, din care au fost validați 120. Chestionarul a cuprins un număr de 11 întrebări, la care se adaugă 5 întrebări de identificare.

Produsele cerealiere luate în studiu au fost: făina de grâu, mălaiul, orezul, pâinea albă, pâinea neagră, produse de panificație, paste făinoase, alte produse din cereale.

Întrebările din chestionar elaborate pentru cercetarea nevoilor de consum și a cererii de consum s-au referit la cantitatea de produse din cereale consumată lunar de o persoană, frecvența consumului, locul de unde se achiziționează cel mai des produsele din cereale, autoconsumul, criteriile care sunt luate în considerare în luarea deciziei de cumpărare, precum și prețurile maxime și minime pe care consumatorii sunt dispuși să le platească pentru a achiziționa produse din cereale.

Pentru optimizarea structurii culturilor cerealelor boabe în microzona Târgu Frumos s-a ales ca metodă de lucru sistemul de modelare tehnico-economic, bazat pe programarea liniară.

Necunoscutele modelului vor fi reprezentate de cerealele: grâu, orz, ovăz și porumb boabe.

Restricțiile luate în considerare sunt:

- ⌘ suprafața totală cultivată cu cereale;
- ⌘ suprafața minimă ocupată de cereale;
- ⌘ producția medie obținută;
- ⌘ consumul total de forță de muncă.

Criteriile de optimizare vor urmări realizarea obiectivelor:

- ⌘ maximizarea profitului;
- ⌘ minimizarea cheltuielilor.

În județul Iași, nu se pot elabora strategii generale privind piața și distribuția cerealelor boabe, ci strategii specifice în funcție de dimensiunea exploatației agricole (suprafața de teren

deținută), care au ca rol dezvoltarea producției de cereale boabe în județul Iași.

Pentru realizarea celor mai eficiente strategii de aprovizionare cu grâu a populației municipiului Iași, s-a stabilit necesarul anual de aprovizionare cu grâu în funcție numărul locuitorilor (stabili, flotanți și în tranzit), suprafața cultivată cu grâu în extravilanul municipiului și consumul mediu anual de grâu pe o persoană (în echivalent făină).

De asemenea, s-a analizat capacitatea de depozitare și unitățile de procesare a grâului din municipiul Iași.

În funcție de destinația grâului (consum – făină, consum - produse rezultate prin procesare, furaj, sămânță) s-au elaborat mai multe variante de aprovizionare care pot fi folosite de către procesatorii sau consumatorii de grâu din Mun. Iași.

Prin **aplicarea rezultatelor cercetării**, se preconizează o îmbunătățire substanțială a performanței economico-financiare a unităților agricole care le adoptă, datorită:

- ∅ informațiilor oferite privind: nevoile de consum, cererea de consum și consumul populației județului Iași la principalele specii de cereale boabe, piața cerealelor și distribuția acestora în perspectiva integrării în Uniunea Europeană, cadrul legislativ existent în sectorul cerealier;
- ∅ posibilității de valorificare superioară a potențialului agricol existent (cultivarea cerealelor doar în zonele cu potențial mediu sau ridicat);
- ∅ posibilității de a obține venituri suplimentare ca urmare a optimizării structurii culturilor cerealiere propuse prin teza;
- ∅ dezvoltării producției de cereale boabe ca efect a implementării unor strategii specifice de piață și distribuție în funcție de dimensiunea exploatației agricole;
- ∅ diminuării cheltuielilor ocazionate de transportul și depozitarea cerealelor prin respectarea variantelor de aprovizionare optime propuse în funcție de destinația grâului.